

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestní odpovědnost v českém právu a připravované změny část 2. "Zvláštní úprava trestní odpovědnosti mládeže"

Do konce roku 2003 byla otázka trestní odpovědnosti mládeže řešena v rámci TrZ s určitými odchylkami – např. stupeň nebezpečnosti činu pro společnost musel být v případě mladistvých (nezletilí, tzn. osoby, které nepřekročily 18 let svého věku a překročily 15 let věku) vyšší než nepatrný – od 1.1.2004 pak platí ZSM, který otázku mládeže upravuje zcela nově a komplexně.

ZSM neplatí příliš dlouho a je tedy obtížné jakýmkoliv způsobem hodnotit pozitiva či negativa nové právní úpravy. Faktem ale je, že ZSM zcela nově upravil otázku dětí, mladších 15 let (tzn. osob, které nejsou ve smyslu TrZ trestně odpovědné). ZSM, pokud se jedná o tyto osoby (děti mladší 15 let), upravuje řízení, které je možné proti tomuto dítěti zahájit, dopustí-li se činu jinak trestného (tzn. činu, jehož znaky jsou uvedeny v TrZ). ZSM upravuje zahájení tohoto řízení, definuje účastníky řízení (dítě, jeho zákonní zástupci, osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy, nebo jiné obdobné péče, příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí, případně jiné osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno).

ZSM rovněž upravuje sankce, které mu dítěti možné uložit (sankce ukládá soud pro mládež). Sankcemi, resp. opatřeními, může být dohled probačního úředníka, zařazení do vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, popřípadě ochranná výchova. Ochrannou výchovu soud uloží dítěti vždy, pokud **toto dítě spáchalo čin, za nějž trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo**

dvanáctý rok svého věku a je mladší než patnáct let. Kromě uvedeného případu však soud ale může ochrannou výchovu nařídit dítěti mladšímu patnácti let i tehdy, pokud to odůvodňuje povaha spáchaného, jinak trestného činu, a pokud je ochranná výchova nutná k zajištění řádné výchovy dítěte.

ZSM se logicky dotýká i mladistvých – děti a mladiství jsou zařazeni pod jednotné označení mládež. Kromě terminologických rozdílů oproti TrZ ZSM upravuje odchylně některé otázky trestního řízení, zejména pak otázku podmínek vazby a způsob vedení řízení ve vztahu k ochraně informací, kde je zakotvena vyšší ochrana informací oproti běžnému trestnímu řízení podle TrZ. Změny jsou pokud jde o možné tresty a způsob jejich ukládání.

V současné době lze, jak bylo uvedeno v úvodu, slyšet stanoviska, navrhuující a odůvodňující snížení věku patnácti let, jako hranice trestní odpovědnosti, ve smyslu § 11 TrZ. Tyto návrhy mohou být poměrně diskutabilní, uvažíme-li, že doposud nebylo možné zhodnotit dopady nové, výše zmíněné právní úpravy. Samotné snížení věkové hranice trestní odpovědnosti bez dalšího by ale asi nic nevyřešilo, resp. otevřelo by další otázku, a sice otázku sankcí. To vše za situace, kdy ZSM se snaží - dobře či špatně, nelze zatím hodnotit - otázku sankcí více diferencovat **a spíše vychází ze zásady, že umístění mladistvého do vězeňského zařízení je až poslední možností. S tím zřejmě nelze nesouhlasit, neboť společnost by se asi měla, zvláště pak u mladistvých, snažit vyčerpat všechny možnosti jejich nápravy a k odnětí svobody ve vězeňském zařízení by mělo být přistupováno až jako k poslední možnosti.**

Závěrem tedy lze jen konstatovat, že existuje nová právní úprava, účinná je necelý rok a je navrhována změna, která jí fakticky likviduje. Otázkou totiž je, co by mělo být cílem snížení hranice

trestní odpovědnosti. Pokud by takovou změnou mělo být pouze to, aby bylo možné osobu mladší 15 let umístit do vězeňského zařízení a izolovat jí od společnosti, pak jistě. Takový názor by ovšem zřejmě šel proti názorům psychologů a osob, trestnou činností mládeže se dlouhodobě zabývajících – v důsledku snahy o diferenciaci zacházení s osobami, páchajícími trestnou činností a v důsledku snahy o provedení nápravy, tam kde je možná, byl přijat právě stávající ZSM. Velice zjednodušeně řečeno, pokud společnost neakceptuje určité psychologické odlišnosti dětí oproti dospělým a naopak akceptuje, že děti, které by se nacházely ve věznicích z nich jednou vyjdou odpovídajícím způsobem „vychovány“, pak samozřejmě snížení hranice je cestou – rezignujeme na prevenci a nápravu a soustředíme se na represí. Případným kritikům je také třeba říci, že je všem známo, že cesta prevence a nápravy je dlouhá, obtížná a z toho důvodu i finančně náročná pro společnost – vše je ovšem pouze a jen otázka priorit.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Určení nadřízeného orgánu magistrátu vykonávajícího dozor nad usneseními, rozhodnutími nebo jinými opatřeními učiněnými městskými obvody nebo městskými částmi v samostatné působnosti](#)
- [NSS sjednotil judikaturu ve věci odvodu za porušení dotačních pravidel](#)
- [Obnovení způsobilosti účastníka zadávacího řízení na veřejnou zakázku v rozhodovací praxi správních a soudních orgánů](#)
- [Otázka uveřejňování skutečně uhrazené ceny ve vztahu k zákonu o registru smluv a zákonu o zadávání veřejných zakázek](#)
- [K právu jiných osob nahlížet do spisů ve smyslu § 65 odst. 1 in fine trestního řádu](#)
- [Rozhodování o regresním nároku ručitele v rozhodčím řízení](#)
- [Nařízení \(EU\) č. 2018/389 - nová pravidla pro poskytovatele platebních služeb](#)
- [Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je veřejnou institucí](#)
- [Jistota v zadávacím řízení ve formě bankovní záruky a možnost její autorizované konverze](#)
- [Malý dopravní význam aneb které komunikace \(chodníky\) nepodléhají povinné zimní údržbě?](#)
- [K postupu orgánů během řízení dle § 31a odst. 3 ZOŠ](#)